

IZ HRVATSKOG SABORA

Promjene u Obiteljskom zakonu su nužne

Umirovljenici su u teškom siromaštvu kad umre bračni partner

Piše: Željko ŠEMPER

Prema podacima HZMO-a prevelike su razlike između mirovina muškaraca i žena, što je posljedica manjih plaća i nižeg mirovinskog staža, kao i roditeljskih dopusta za majke s djecom. I u Hrvatskom saboru pravobraniteljica za ravnopravnost spolova **Višnja Ljubičić** predstavila je novi Europski projekt „jednaka prava – jednake plaće – jednaka mirovina“. Projekt se provodi s ciljem dostizanja rodne ravnopravnosti i sprječavanje siromaštva žena u Hrvatskoj kroz uvođenje novih akcija i zakonskih standarda. Zbog toga su žene u povišenom

riziku od siromaštva, posebno u slučaju smrti bračnog partnera zbog neadekvatnog rješenja modela obiteljskih mirovina. Iz Izvješća Europskog parlamenta iznosi se podatak, kako je 20 posto starijih žena u Hrvatskoj u opasnosti od siromaštva i socijalne isključivosti. Razlika u mirovinama je povezana i s brojem podignute djece u odnosu na žene koje nisu u radnom vijeku bile majke, koje su se opredijelile za radnu karijeru.

PREGLED KORISNIKA OBITELJSKIH MIROVINA, PROSJEČNIH MIROVINA MUŠKARACA I ŽENA – 31.10.2018.

Vrsta mir	Br-korisan	Pros-mir	M-mirov	Ž-mirov	postotak	70% M-mi	85% M-m
1	2	3	4	5	6=4/5	7	8
starosna	497.715	2.621,17	2.826,56	2.442,47	15,73%	1.979	2.403
prijevrem	192.217	2.495,78	2.695,96	2.291,67	17,64%	1.887	2.292
invalidska	120.845	1.972,49	2.093,92	1.742,79	20,15%	1.466	1.780

PODACI HZMO-A PREMA ZOMO-U – BEZ MEĐUNARODNIH UGOVORA

Tablica pokazuje da je u tri vrste mirovina s najviše korisnika prosječna mirovina žena manja od prosječne mirovine muškaraca od 16-20 posto. Isto tako, da je prema sadašnjoj odredbi ZOMO-a 70 posto prosječne mirovine muškaraca značajno manje od prosječne mirovine žena, pa one ostaju na svojoj osobnoj mirovini. Tek bi izračun 85 posto prosječne mirovine muškaraca bio na razini prosječne mirovine žena. Zbog toga kod sadašnjeg izračuna od 70 posto žene nemaju u većini što birati, pa ostaju na svojoj osobnoj mirovini i završavaju u zoni siromaštva.

Na sve zahtjeve i prijedloge izmjene modela obiteljskih mirovina od strane Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe od Ministarstva rada i mirovinskog sustava dobiva se isti odgovor: „**Mogućnost korištenja dijela obiteljske mirovine uz primanje osobne mirovine poboljšalo bi socijalnu sigurnost njenim korisnicima. Socijalnu sigurnost nakon smrti bračnog partnera ZOMO je osigurao institutom izbora mirovine svoje osobne ili obiteljske mirovine, ako je povoljnija**“. To isto tražio je i HSU od Vlade Zorana Milanovića, ali i onda kao i sada odgovor je bio: „**To zasad nije moguće!**“ Pa se pitamo, kada će to biti moguće? Tražili smo, prema primjeru iz Češke, da se ženama smanji dobna granica kod odlaska u mirovinu za svako rođeno dijete ili da se za vrijeme na roditeljskom dopustu kod izračuna mirovine uzme prosječan vrijednosni bod iz cijelog mirovinskog staža. Opet ništa!

Problematika najnižih mirovina u mirovinskom sustavu

Prije nekoliko godina časopis Banka i Institut za javne financije uz širok krug stručnjaka organizirali su šest okruglih stolova pod nazivom „Analiza mirovinskog sustava u RH“. Tako organizirana javna rasprava trajala je punih devet mjeseci u kojoj je sudjelovalo oko 20 stručnjaka i znanstvenika iz nekoliko institucija uz nekoliko inozemnih gostiju. Već su onda konstatali da je dramatičan omjer prosječne mirovine i prosječne plaće, kako oko 400 tisuća radnika prima plaću blizu minimalne plaće i kako svaki četvrti umirovljenik koji je umirovljen nakon 1999. godine prima najnižu mirovinu. Zaključak analize u vezi uplaćenih doprinosa i mirovina je bio da su obrtnici, samostalna zanimanja i poljoprivrednici neopravdano privilegirani u odnosu na radnike. Navedeno je kako su obrtnici i poljoprivrednici dobitnici sustava generacijske solidarnosti (instituta najniže mirovine), pa smo iz „Statističkih informacija“ HZMO-a provjerili koliko je nakon nekoliko godina ta konstatacija točna.

KORISNICI NAJNIŽE MIROVINE KOJA JE ODREĐENA PREMA ZOMO – ZA RUJAN 2018.

Vrsta mirovina	Najniže mirovine prema ZOMO				Najniže mirovine bez međunar. ugovora			
	Broj korisnika	Isplaćena mirovina	Zarađena mirovina	Prosjeak staža	Broj korisnika	Isplaćene mirovine	Zarađena mirovina	Prosjeak staža
Radnici	200.336	1.579	1.093	27-02	170.173	1.740	1.202	26-10
Obrtnici	12.393	1.744	1.310	29-04	10.930	1.837	1.374	29-01
Poljopriv.	34.209	1.405	550	21-10	32.361	1.430	557	21-07
Ukupno:	246.938	1.563	1.029	26-06	213.464	1.698	1.113	26-02

Iz tablice je vidljivo da je svaki peti umirovljenik korisnik najniže mirovine koja prosječno u rujnu iznosi 1.563 kn, što je tek četvrtina prosječne plaće (6.264 kn). Prosječan mirovinski staž iznosi 26,5 godina, koji najviše umanjuju poljoprivrednici s oko 22 godine. Mirovinski sustav bi trebao počivati na načelu pravičnosti i načelu plaćanja doprinosa prema ekonomskoj snazi obveznika, kako u fazi plaćanja doprinosa tako i u fazi ostvarivanja mirovine. Analiza je utvrdila da radnik uplaćuje doprinose prema ostvarenom dohotku, dok obrtnici, samostalna zanimanja te poljoprivrednici uvijek uplaćuju jednake stope doprinosa, neovisno o tome koliko iznosi njihov dohodak. Kod odlaska u mirovinu sve radnike zbog niskih plaća i manje mirovinskog staža štiti institut najniže mirovine (godine staža x AVM).

Sve su to građani koji su radili za minimalnu plaću ili su uplaćivali mirovinske doprinose na minimalnu osnovicu. Tu su i posljedice „sive“ ekonomije po principu „pola pije, pola Šarcu daje“, gdje poslodavci pola plaće daju na račun, a pola ispod stola. Na taj način proračun ostaje bez poreza i doprinosa, poslodavac se bogati, a radnik kad ide u mirovinu prima najnižu mirovinu, čiji je dio plaćen iz proračuna. Većinu umirovljenika kod najnižih mirovina čine radnici i to njih oko 200 tisuća, čija je zarađena mirovina 1.093 kuna, a uz nju dobivaju dodatak od 486 kuna. Zarađena mirovina obrtnika iznosi 1.310 kuna, a dodatak još 434 kune. Kad bi se poljoprivredne mirovine računale prema uplatama doprinosa kroz 22 godine mirovinskog staža, mirovina bi iznosila samo 550 kuna. No, njihova prosječna mirovina zbog dodataka od 855 kuna ipak iznosi 1.405 kuna. **I te se sada najniže mirovine od 1. srpnja 2019. povećavaju za 3,13 posto**, jer će aktualna vrijednost mirovine (AVM) biti jednaka za sve vrste mirovina. Ukupan godišnji iznos tog „socijalnog“ dodatka zasad iznosi 1,6 milijardi kuna, što bi trebalo ići na teret socijalne skrbi, a ne mirovinskog fonda! A iznos od 1,6 milijardi kuna značajno bi mogao popraviti mizerne obiteljske mirovine, gdje su uplaćeni svi doprinosi! ■